

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki, jonka perusteella valtio voisi tehdä toimintakykyisiin ja vakavaraisuusvaatimukset täyttäviin talletuspankkeihin pääomasijoituksia merkitsemällä suomalaisen talletuspankin liikkeeseen laskeman pääomalainan. Valtion pääomasijoitus voitaisiin tehdä myös merkitsemällä suomalaisen talletuspankin suomalaisen omistusyhteisön tai osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön liikkeeseen laskema pääomalaina. Valtio voisi merkitä pääomalainan vain, jos lainan liikkeeseenlaskija täytti pääomalainan liikkeeseenlaskua edeltävän viimeisen tiedossa olevan vuosineljänneksen tietojen perusteella luottolaitostoinnasta annetussa laissa säädetyt vakavaraisuusvaatimukset. Pääomalainaa ei kuitenkaan saisi merkitä, jos liikkeeseenlaskijan vakavaraisuus mainitun vuosineljänneksen jälkeen on Finanssivalvonnan arvion mukaan vähentynyt alle laissa säädetyin.

Valtio voisi merkitä pääomalainoja enintään neljän miljardin euron määrään asti taikka valtion talousarviossa myönnettyjen määrärahojen tai valtuuksien puitteissa. Valtio saisi merkitä vain sellaisen pääomalainan, jonka määrä vastaa enintään kahta prosenttia liikkeeseenlaskijan luottolaitostoinnasta annetussa laissa säädetyillä riskikertoimilla painotettujen erien tai konsolidoitujen erien kokonaismäärästä.

Pääomalainan liikkeeseenlaskija saisi lunastaa pääomalainan pääoman takaisin aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua sen liikkeeseenlaskusta. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että talletuspankki pääomalainan pääoman takaisinlunastuksen jälkeenkin täyttää vakavaraisuusvaatimukset ja että Finanssivalvonta antaa suostumuksen takaisinlunastukselle. Valtiolla ei olisi oikeutta vaatia pääomalainan takaisinlunastamista.

Pääomalainalle maksettaisiin vuotuista korkoa. Pääomalainan ehtojen mukaan koron määräytymisperusteena olisi valtion viiden

vuoden joukkovelkakirjalainojen perusteella määräytyvä viitekorko lisättyinä kuuden prosenttiyksikön lisällä. Viitekoron määräytymisperusteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Liikkeeseenlaskijan olisi pääomalainan ehdoissa sitouduttava valitsemaan hallitukseensa kaksi valtion nimeämää jäsentä, jos liikkeeseenlaskija ei ole maksanut pääomalainalle kertynyttä koko korkoa kahdelta vuodelta.

Pääomalainan olisi sisällettävä ehto, jonka mukaan siihen asti, kun liikkeeseenlaskija on lunastanut pääomalainan pääoman kokonaan takaisin, se saisi jakaa voittoa omistajilleen enintään määrän, joka vastaa liikkeeseenlaskijan asianomaisen tilikauden vahvistetun tilinpäätöksen tai konsernitilinpäätöksen tilikauden voittoa tai ylijäämää vähennettynä valtion merkitsemälle pääomalainalle maksettavan koron määrällä. Jos liikkeeseenlaskija ei jakokelpoisten varojen riittämättömyyden takia voi maksaa korkojakson korkoa kokonaisuudessaan, liikkeeseenlaskija ei saa kyseiseltä tilikaudelta jakaa voittoa lainkaan. Liikkeeseenlaskija ei myöskään saisi hankkia vastiketta vastaan omia osakkeitaan tai kantarahasto-osuuksiaan taikka palauttaa lisäosuus- tai sijoitusosuusmaksuja ennen kuin se on lunastanut pääomalainan pääoman kokonaan takaisin.

Pääomalainan olisi sisällettävä ehto, että siihen asti kun liikkeeseenlaskija on lunastanut pääomalainan pääoman kokonaisuudessaan takaisin, liikkeeseenlaskijan liiketoiminnan luovutuksen, sulautumisen toiseen luottolaitokseen, jakautumisen, yritysmuodon muuttamisen tai toiminnan muun näihin rinnastettavan uudelleen järjestämisen saa toteuttaa vain valtion suostumuksella.

Päätös laissa tarkoitetun pääomalainan merkitsemisestä tehtäisiin valtioneuvoston yleisistunnossa.

Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan ensi tilassa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI	3
2 EUROOPAN UNIONIN SÄÄNTELY	4
Ruotsi	6
Tanska	6
Iso-Britannia.....	7
Eräät muut Euroopan valtiot.....	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	8
3.1 Tavoitteet	8
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	9
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	10
5 ESITYKSEN VALMISTELU	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	11
1.1 Laki valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin.....	11
2 VOIMAANTULO.....	15
LAKIEHDOTUS	16
Laki valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin.....	16
LIITE	20
ASETUSLUONNOS	20
Valtioneuvoston asetus valtion pääomasijoituksesta talletuspankkeihin	20

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja sen arviointi

Usean vuoden myönteisen talouskehityksen jälkeen Yhdysvalloissa puhkesi vuoden 2007 kesällä asuntorahoituksesta alkunsa saanut finanssimarkkinoiden häiriö. Häiriö on sittemmin syventynyt ja laajentunut muille markkinoille ja muihinkin maihin, myös useisiin Euroopan unionin jäsenvaltioihin.

Kansainvälistyneiden rahoitusmarkkinoiden toiminta on häiriöiden takia vaikeutunut, mikä ensi vaiheessa vaikeutti merkittävästi pankkien välistä rahoitusta. Tämän arvioitiin johtuvan siitä, että yleinen luottamus pankkien vakavaraisuuden pysyvyyteen oli heikentynyt. Viime kuukausien aikana luottamusta on edelleen heikentänyt reaalityalouden heikkeneminen sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa, mikä väistämättä vähitellen vaikuttaa pankkien luottotappioiden määrään, kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen.

Tällä hetkellä keskeinen ongelma kehittyneiden maiden rahoitusmarkkinoilla on luottamuspula, joka viime kädessä johtuu epävarmuudesta pankkien vakavaraisuuden tulevasta kehityksestä. Tämän seurauksena pankkien mahdollisuudet rahoittaa toimintaansa ja siten huolehtia asiakkaidensa rahoitustarpeista on jo heikentynyt useassa maassa.

Myös Suomessa mainitut häiriöt ovat näkyneet rahoitusmarkkinoilla, etenkin pankkien rahoituksen kallistumisena ja lyhentymisenä. Huolimatta viime aikojen merkeistä reaalityalouden heikkenemisestä tilanne Suomen rahoitusmarkkinoilla on kuitenkin edelleen vakaa. Finanssivalvonnan tietojen mukaan suomalaisten pankkien vakavaraisuus on edelleen hyvä. Ottaen huomioon epävarmat taloudelliset näkymät on kuitenkin tarpeen varautua mahdollisuuteen, että terveetkin pankit saattavat tarvita valtion tukea luotonantokykynsä ylläpitämiseksi.

Tilanteen helpottamiseksi ja lisäongelmien estämiseksi euromaiden päämiehet päättivät 12 päivänä lokakuuta 2008 pitämässään kokouksessa eräistä yhteisistä periaatteista ja toimista. Kokous suositteli toimenpiteitä

pankkien likviditeetin turvaamiseksi, vakavaraisien pankkien rahoitusongelmien helpottamiseksi sekä niiden vakavaraisuuden tukemiseksi tarvittaessa. Lisäksi päämiehet painottivat tarvetta varmistaa, että vakavaraisuusongelmista kärsiviä mutta järjestelmän kannalta keskeisiä pankkeja voitaisiin pääomittaa ja tervehdyttää. Ongelmien hoitamisen tulee tapahtua siten, että veronmaksajien etu turvataan ja pankkien johdon ja omistajien vastuu toteutuu.

Useissa Euroopan maissa pankkien pääomien vahvistamisessa on päädytty ratkaisuun, jossa valtio merkitsee pankin etuoikeutettuja osakkeita, jotka ovat etuoikeutettuja osingonjaossa, mutta eivät oikeuta samanlaiseen määräysvaltaan pankissa kuin tavalliset osakkeet. Näin valtio pyrkii saamaan sijoitukselleen oikeudenmukaisen tuoton puuttumatta pankin liiketoimintapäätöksiin. Finanssikriisin mentyä ohi valtio voi realisoida osakeomistuksen.

Suomessa osakesijoitukset pankkeihin on ongelmallinen väline. Suomen pankkimarkkinoilla ulkomaisten pankkien omistamien tytäryritysten, osuuspankkien yhteenliittymän muodostavan osuuspankkiryhmän, paikallisosuuspankkien ja säästöpankkien yhteenlaskettu markkinaosuus sekä luotonannon osuus on runsaat 90 prosenttia.

Osakeomistus ulkomaisen pankin suomalaisessa tytäryrityksessä ei antaisi valtiolle osuutta koko konsernista vaan ainoastaan tytäryrityksestä. Näin ollen valtio ei saisi myöskään osuutta koko konsernin tuloksesta vaan ainoastaan osuuden tytäryrityksestä. Valtion sijoittama osakepääoma luettaisiin kuitenkin väistämättä Euroopan unionin pankkilainsäädännön takia koko konsernin hyväksi. Osakeomistus ulkomaiseen konserniin kuuluvan tytäryrityksen osakkeisiin asettaisi valtion ulkomaisten viranomaisten päätösvalan alaiseksi, jos esimerkiksi olemassa olevien osakkeenomistajien oikeuksia ja omistuksen arvoa rajataan. Lisäksi vain vähintään 10 prosentin omistusosuus antaa laissa säädetty vähemmistöosakeomistajan oi-

keudet. Jos valtion osakeomistus olisi pienempi kuin 10 prosenttia, valtio olisi riippuvainen ulkomaisen emoyrityksen päätöksistä ilman todellisia vaikutusmahdollisuuksia.

Osakesijoituksen käyttäminen rajaisi lisäksi myönnettävän tuen ulkopuolelle muut kuin osakeyhtiömuotoiset suomalaiset pankit. Osuuspankeilla ja säästöpankeilla ei ole osaketta vastaavaa arvopaperia, joita merkittävällä valtio voisi tehdä sijoituksen. Osuuspankit voivat lain mukaan antaa sijoitusosuuksia ja säästöpankit kantarahasto-osuuksia, mutta tätä mahdollisuutta pankit ovat käyttäneet varsin vähän. Tämän vuoksi osuuspankkien sijoitusosuuksilla ja säästöpankkien kantarahasto-osuuksilla ei ole toimivia jälkimarkkinoita, joilla valtio voisi tarvittaessa myydä tällaisiin välineisiin tekemänsä sijoitukset. Lisäksi osakesijoituksen ja edellä mainittujen sijoitusten hinnan vertailu olisi erittäin vaikeaa.

Ratkaisu, jossa valtio voisi tehdä pääomasijoituksia vain osakeyhtiömuotoisiin pankkeihin, olisi ongelmallinen pankkien yhdenvertaisen kohtelun kannalta. Tämän vuoksi suomalaisten pankkien pääomittamisessa sijoitusmuotona ehdotetaan käytettäväksi pääomalainaa. Pääomalainan ehdoissa voidaan turvata se, että valtio saa sijoitukselleen oikeudenmukaisen korvauksen.

2 Euroopan unionin sääntely

Euroopan unionissa ei ole erityisiä pankkeihin tehtäviä pääomasijoituksia koskevia säännöksiä, vaan niitä koskevat Euroopan unionin valtioneuvoston päätökset ja säännökset. Euroopan yhteisön perustamis-sopimuksen 87 ja 88 artiklat (aikaisemmin 92 ja 93 artiklat) kieltävät valtioneuvoston tuet, jotka väärin tai uhkaavat väärin kilpailua yhteismarkkinoilla. Kiellettyä valtioneuvoston tukea ei ole tuki jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen (87 artiklan 3 kohdan b alakohta). Komissio seuraa 88 artiklan mukaan jäsenvaltioiden valtioneuvoston tukijärjestelmiä. Komissio voi artiklan nojalla päättää, että tuki ei sovellu yhteismarkkinoille, jolloin jäsenvaltion on komission asettamassa määräjassa poistettava tuki tai muutettava sitä.

Jos jäsenvaltio ei noudata komission päätöksiä asiassa, komissio voi perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan nojalla saattaa asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Neuvosto on antanut asetuksen (EY) N:o 659/1999 Euroopan yhteisön perustamis-sopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä. Asetuksen 2 artiklan mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle riittävän ajoissa suunnitelmista myöntää uutta tukea. Komissio tutkii ilmoituksen heti sen saatuaan. Jos komissio alustavan tutkimuksen jälkeen toteaa, että ilmoitettu toimenpide sopii yhteismarkkinoille, se päättää, että tuki soveltuu yhteismarkkinoille (asetuksen 4 artiklan 3 kohta). Jos komissio alustavan tutkimuksen jälkeen epäilee tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille, se aloittaa asetuksessa säännellyn muodollisen tutkintamenettelyn (4 artiklan 4 kohta). Komission on tehtävä 4 artiklassa mainitut päätökset kahden kuukauden kuluessa jäsenvaltion ilmoituksen saatuaan. Jos komissio toteaa muodollisen tutkimuksen jälkeen, ettei kyse ole kielletystä valtioneuvoston tuesta, se tekee asiassa päätöksen, että tuki sopii yhteismarkkinoille (7 artiklan 3 kohta). Myönteiselle päätökselle voidaan artiklan 5 kohdan mukaan asettaa ehtoja. Jos komissio katsoo, että tuki ei sovellu yhteismarkkinoille, se kieltää tuen myöntämisen (artiklan 5 kohta).

Komissio julkisti kesällä 2004 tiedonannon yhteisön suuntaviivoista valtioneuvoston vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistuksiksi (2004/C 244/02). Vaikeuksissa olevana yrityksenä pidetään yritystä, joka ei omilla taikka omistajilta tai lainantajilta saaduilla varoilla pysty pysäyttämään tappiollista kehitystä, joka johtaa lähes varmasti yrityksen toiminnan loppumiseen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, jos viranomaiset eivät puutu tilanteeseen. Suuntaviivojen mukaan valtioneuvoston tukea voidaan myöntää kuudeksi kuukaudeksi luottona tai takauksina, jotka tulee jakson lopussa maksaa takaisin tai peruuttaa. Peruuttamattomat osakepääomasijoitukset ovat kiellettyjä. Tukea saa myöntää vain sen verran, että yritys voi jatkaa toimintaansa. Säännökset rajaavat pankkeille myönnettävän tuen käytännössä vain maksuvalmiuden ylläpittoa varten annettavaan tukeen.

Vuoden 2007 kesästä alkaen komissio on käsitellyt useita pankkitukitapauksia Alan-komaissa, Belgiassa, Isossa-Britanniassa, Saksassa ja Tanskassa ja pääsääntöisesti antanut niissä myönteisen päätöksen. Komissio on lisäksi syksyn 2008 aikana käsitellyt ja hyväksynyt useiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden pankkien tukemista koskevia ratkaisuehdotuksia.

Komissio julkisti 13 päivänä lokakuuta 2008 tiedonannon (2008/C 270/02) valtiontukisääntöjen soveltamisesta maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin. Nykyisessä erittäin vaikeassa tilanteessa useat Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat yksipuolisina päätöksin päättäneet tukea pankkisektoreitaan tai yksittäisiä pankkeja. Komission tiedonannon tavoitteena on osaltaan auttaa jäsenvaltioita toteuttamaan yhteisesti sovittuja periaatteita pankkien tukemisessa ja luottamuksen palauttamisessa rahoitusmarkkinoille siten, että myös valtiontukea koskevat periaatteet otetaan huomioon.

Tiedonannon tulkintalinjaukset perustuvat komission vuoden 2004 kannanottoon ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen valtiontukien tulkintaa koskeviin päätöksiin. Tiedonannossa korostetaan erityisesti, että tuen pitää olla määräaikaista ja selkeästi kohdennettua sekä määrältään rajattua. Lisäksi tiedonannossa painotetaan, että tuen myöntämisen on oltava välttämätöntä pankkien toiminnan turvaamiseksi, tukitoimien vastikkeellisuutta ja viranomaisten vastuuta varmistaa, että tukea saava pankki ei käytä sitä toimintansa laajentamiseen. Tiedonannossa esitetään lukuisia ehtoja, jotka tuen on täytettävä, jotta komissio katsoisi niiden olevan sallittua valtiontukea. Jos jäsenvaltion suunnittelema valtiontuki on tiedonannossa esitettyjen periaatteiden mukainen ja komission päätös asiassa on tarpeen saada kiireellisenä, komissio ilmoittaa antavansa päätöksensä vuorokaudessa.

Komissio teki 14 päivänä marraskuuta 2008 ja 5 päivänä helmikuuta 2009 päätökset, että suomalaisille talletuspankeille ja kiinnitysluottopankeille annettavien valtiontakausten järjestelmä täyttää EU:n valtiontukia koskevat määräykset ja säännökset eikä siten ole kiellettyä valtiontukea.

Komissio antoi 5 päivänä joulukuuta 2008 uuden tiedoksiannon (2009/C 10/03) rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistaminen tämänhetkisessä finanssikriisissä: tuen rajaaminen välttämättömään vähimmäismäärään ja suojatoimet kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi.

Uudessa tiedonannossa komissio katsoo, että pankkien pääomittamisessa on tehtävä selkeä ero toiminnaltaan terveiden ja vakava-raisten pankkien ja kriisissä olevien pankkien välillä. Toiminnaltaan terveisiin pankkeihin tehtävän valtion pääomasijoituksen ehtojen tulee olla sellaiset, että pankit maksavat siitä riittävän korvauksen ja että pääomasijoituksen ehdot kannustavat pankkeja korvamaan valtion sijoituksen yksityisellä pääomalla tai maksavat valtiolle sen sijoituksen takaisin mahdollisimman pian markkinatilanteen palattua normaaliksi. Valtion pääomasijoitus on mahdollista tehdä usealla tavalla, kuten pääomallainana tai suorana osakesijoituksena.

Komissio katsoo, että valtion pääomasijoituksen hinnoittelun pitää heijastaa kunkin tukea saavan pankin toiminnan riskialttiutta ja sen pitäisi pohjautua Euroopan keskuspankin neuvoston 20 päivänä marraskuuta 2008 antamaan valtion pääomasijoituksen hinnoittelua koskevaan suositukseen. Suosituksessa pääomallainana tehtävän sijoituksen korko perustuisi euroalueeseen kuuluvien valtioiden viiden vuoden joukkovelkakirjalainojen keskimääräiseen korkoon lisätynä asianomaisen valtion riskillisellä, joka on euroalueen keskiarvon ja asianomaisen valtion koron välinen erotus. Pankkikohtainen riskilisiä määräytyisi ensisijaisesti sen voimassaoloajaltaan viiden vuoden pääomallainojen luottoriskivakuutusten hintojen tai kansainvälisen luottoluokituslaitoksen luottoluokituksen perusteella taikka, jos edellä mainittuja ei ole, pankilla katsotaan olevan kolmanneksi korkein luottoluokitus. Lisäksi tulisi yleinen kaikille pankeille yhteinen lisä.

Osakesijoituksille hinnoittelun pohjana olisi valtion viiden vuoden joukkovelkakirjojen korko lisätynä viiden prosenttiyksikön pääomariskillä ja yhden prosenttiyksikön yleisellä lisällä.

Komissio katsoo lisäksi, että kannustimet valtion pääomasijoituksen korvaamiseksi yksityisellä pääomalla tai valtion sijoituksen ta-

kaisin maksamiselle ovat keskeisiä. Mitä voimakkaammat kannustimet ovat, sitä vähemmän muita ehtoja pääomasijoitukselle komissio tulee asettaman.

Ruotsi

Ruotsin valtiopäivät hyväksyi 29 päivänä lokakuuta 2008 hallituksen esityksen Ruotsin rahoitusjärjestelmän vakautta edistävistä toimenpiteistä (2008/09:61 *Stabilitetsstrå- kande åtgärder för det svenska finansiella systemet*).

Markkinoiden vakautta vahvistavat toimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, johon ensinnäkin kuuluu hallituksen asetus ruotsalaisille luottolaitoksille annettavista varainhankinnan takauksista. Ruotsin valtiopäivät hyväksyi takausjärjestelyn ohella myös hallituksen esityksen uudeksi laiksi valtion tuesta yksittäiselle luottolaitokselle, tuen vastikkeeksi mahdollisesti saatavista osakkeista ja tuen rahoittamista varten perustettavasta rahastosta (*lag (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut*). Tuki voidaan myöntää joko takauksina, osakepääomasijoituksina tai muilla keinoilla. Laki tuli voimaan 28 päivänä lokakuuta 2008. Laissa ei säädetä tukitoimien määrälle rahamääräisiä rajoja.

Pääomasijoitukset pankkeihin tehdään ensisijaisesti osakepääomasijoituksina. Valtiokonttori valmistelee ehdotukset annettavaksi tueksi hallituksen hyväksyttäväksi. Laissa ei säädetä yksityiskohtaisesti pääomasijoituksen ehdoista vaan niistä päättää hallitus. Tuen yleisenä ehtona on muun muassa, että luottolaitoksen omistajat vastaavat ensisijaisesti tappioista. Osakepääomasijoituksena annettavan tuen vastikkeeksi valtio saa ensisijaisesti luottolaitoksen etuoikeutettuja ja äänivaltaisia osakkeita (*preferensaktier med stark rösträtt*). Hallitus perustaa lisäksi erityisen vakausrahaston (*stabilitetsfond*), johon se siirtää 15 miljardia Ruotsin kruunua (noin 1,5 miljardia euroa). Rahastoon myös tuloutetaan valtion tukitoimista tulevat tulot.

Ruotsin hallitus antoi 9 päivänä helmikuuta 2009 asetuksen vakavaraisiin pankkeihin tehtävästä pääomasijoituksesta (*förordningen om kapitaltillskott till solventa banker m.fl.*

(SFS 2009:46)). Asetus tuli voimaan 17 päivänä helmikuuta 2009.

Pääomasijoituksen voivat saada pankit, asuntopankit ja kuntia rahoittavat luotto-markkinayhtiöt, joilla on kotipaikka Ruotsissa. Pääomasijoitusohjelman kokonaismäärä on 50 miljardia Ruotsin kruunua (noin 5 miljardia euroa). Yksittäiseen laitokseen tehtävä pääomasijoitus voi olla korkeintaan määrä, joka vastaa kahden prosenttiyksikön korotusta laitoksen vakavaraisuusasteeseen.

Asetuksen mukaan pääomasijoitus tehdään osakesijoituksena tai niin sanottuna hybridipääomana. Pääoman täytyy täyttää Ruotsin rahoitusmarkkinoita valvovan viranomaisen (*Finansinspektionen*) määräysten mukaiset ehdot, jotta se voidaan lukea laitoksen ensisijaisiin omiin varoihin. Sijoitus voidaan tehdä joko siten, että valtio osallistuu markkinoilla tehtävään antiin ja merkitsee siinä enintään 70 prosenttia osakkeista tai hybridipääomavälineestä samoilla ehdoilla kuin muutkin sijoittajat, tai siten, että valtio osallistuu suunnattuun antiin, jossa se hankkii osakkeita tai hybridipääomavälineitä.

Markkinaehtoisessa toimessa Valtiokonttori osallistuu antiin samoin ehdoin kuin yksityiset sijoittajat ja valtio saa sijoituksesta markkinaehtoisesta tuoton. Suunnatussa annissa Valtiokonttori määrittelee hinnan. Tuoton on oltava aina vähintään Euroopan keskuspankin ohjeiden mukainen.

Sopimukseen, jonka Valtiokonttori tekee laitoksen kanssa, on sisällytettävä ylimpien toimihenkilöiden palkkausta koskevat rajoitukset vuosiksi 2009 ja 2010. Näitä ovat muun muassa kielto korottaa palkkoja ja palkkioita, bonusten kieltäminen ja rajoitukset yritysjohdon erorahakorvauksille. Lisäksi erorahaa koskevat sopimukset eivät saa olla edullisempia kuin mitä ohjeiden mukaan noudatetaan valtionyhtiöiden ylimpien toimihenkilöiden palvelussuhteenehdoissa.

Tanska

Tanskassa hallitus antoi rahoitusjärjestelmän vakauttamista koskevan esityksen valtiopäiville 8 päivänä lokakuuta 2008. Valtiopäivät hyväksyi esityksen 10 päivänä lokakuuta ja laki taloudellisesta vakaudesta (*lov*

om finansiel stabilitet) tuli voimaan 11 päivänä lokakuuta 2008. Lailla perustettu järjestely on määräaikainen ja se päättyy 30 päivänä syyskuuta 2010. Valtio perustaa omaisuudenhoidtoyhtiön (*Afviklingssekskabet*). Yhtiö vastaa lain tarkoitettaman, talletuksille ja vakuudettomille velkojille annetun takauksen toteuttamisesta sekä vakavaraisuusongelmiin joutuneen pankin tervehtymistoimista laissa säädetyllä tavalla. Yhtiö voi ottaa lainaa toimintansa rahoittamiseksi. Lain tarkoitettamaan järjestelyyn osallistuvat pankit vastaavat omalta osaltaan omaisuudenhoidtoyhtiön velvoitteista. Pankkien yhteenlaskettu osuus omaisuudenhoidtoyhtiön vastuista on 35 miljardia Tanskan kruunua (noin 4,7 miljardia euroa), mikä vastaa noin kahta prosenttia Tanskan bruttokansantuotteen arvosta.

Tanskan hallitus ja laaja enemmistö parlamentissa edustetuista puolueista sopivat 18 päivänä tammikuuta 2009 tanskalaisten pankkien ja kiinnitysluottopankkien pääomittamisesta koskevasta ohjelmasta. Ohjelma mukaan Tanskan valtio tekee yhteensä 100 miljardin Tanskan kruunun (noin 13,4 miljardin euron) ensisijaisiin omiin varoihin luettavan pääomasijoituksen tanskalaisiin pankkeihin. Pääomasijoitus tehdään pääomailainana, josta 75 miljardia Tanskan kruunua (noin 10 miljardia euroa) varataan pankeille ja 25 miljardia Tanskan kruunua (noin 3,4 miljardia euroa) kiinnitysluottopankeille.

Valtion pääomasijoituksen ehtona on, että pääomasijoituksen jälkeen pankin ensisijaisen omien varojen määrä on vähintään 12 prosenttia. Pääomailainan korko määräytyy asianomaisen pankin luottoluokituksen, vakavaraisuuden ja likviditeettiriskin perusteella ja on yhdeksästä ja 11,25 prosenttiin. Pääomailainaa on haettava 30 päivään kesäkuuta 2009 mennessä. Pääomailainaan saajan on sitouduttava edistämään luotonantoa. Osinkojen maksaminen on kiellettyä 30 päivään syyskuuta 2010 asti, minkä jälkeen osinkoja saa maksaa vain asianomaisen tilikauden voitosta.

Lisäksi ohjelmassa muun muassa pidennetään syksyllä 2008 hyväksytyä valtiontakausta vuoteen 2013, nostetaan talletussuojan enimmäismäärää ja osoitetaan Tanskan rahoitusmarkkinoita valvovalle viranomaiselle (*Finanstilsynet*) lisämääräraha.

Iso-Britannia

Ison-Britannian hallitus on rahoitusmarkkinoiden kriisin kärjistyessä ja estääkseen suurimpien pankkien ajautumisen kriisipankeiksi esitelty laajan pankkitukiohjelman. Ohjelma koostuu keskuspankin maksuvalmiustuesta, pankkien vakavaraisuutta ja luotonantomahdollisuuksia vahvistavasta pääomatuesta sekä takauksista pankkien lainantolle. Ohjelman kokonaismäärä on 500 miljardia puntaa (noin 640 miljardia euroa) ja se jakautuu 200 miljardin punnan maksuvalmiustukeen Englannin keskuspankista, 250 miljardin punnan valtiontakauksiin pankkien rahoitukselle sekä 50 miljardin punnan pääomatukeen kahdeksalle suurimmalle pankille. Annettavan pääomatuen vastikkeeksi valtio saa etuoikeutettuja tai äänivaltaisia osakkeita pankeista. Valtion takauksen käyttö on pankeille maksullista.

Eräät muut Euroopan valtiot

Myös useissa muissa Euroopan valtioissa pankkien tilanne on heikentynyt siinä määrin, että hallitukset ovat päättäneet erilaisista tukitoimista. Toimintavaihtoehtoja ovat olleet pankkien haltuunotto valtiolle, niihin tehtävät valtion pääomasijoitukset, valtiontakaukset pankkien varainhankinnalle sekä valtion rahoittamat rahastot, joihin siirrettäisiin ongelmaluottoja pankkien taseista. Vaihtoehtoja on myös yhdistelty ohjelmaksi, kuten Isocka-Britanniassa.

Saksassa liittotasavallan hallitus on päättänyt 500 miljardin euron tukitoimista rahoitussektorille. Suunnitelman mukaan valtio voi antaa 400 miljardin euron arvosta takauksia pankkien varainhankinnalle. Lisäksi hallitus varautuu sijoittamaan 80 miljardia euroa pääomaa pankkeihin. Ohjelmaan kuuluu myös 20 miljardin euron varaus pankkien mahdollisten tulevien tappioiden kattamiseksi.

Ranskassa rahoitusjärjestelmän vakauden ja luottamuksen palauttamista koskeva järjestely sisältää pankkien maksuvalmiutta ja luottoja koskevan 320 miljardin euron taakausjärjestelyn. Sen lisäksi pankkien mahdollista pääomatukea varten varataan 40 miljardia euroa. Tuen myöntämistä varten on pe-

rustettu erityinen yhtiö, jonka toiminnan valtio takaa. Yhtiö myöntää pankeille pääomailainoja tai merkitsee pankin etuoikeutettuja osakkeita pankin valinnan mukaan.

Italiassa valtiovarainministeriö on saanut valtuudet osallistua italialaisten pankkien pääomittamiseen ja takaamiseen. Tuen ehtona on tukea hakevan pankin kolmivuotinen vakautusohjelma ja selvitys pankin osingonjakopolitiikasta. Ministeriö voi lisäksi antaa takauksen keskuspankille, italialaisille pankeille taikka niiden ulkomaisille sivukontto-reille tai tytäryhtiöille myönnettävää hätärahoitusta varten.

Alankomaiden hallitus voi antaa 200 miljardin euron määrästä takauksia pankkien varainhankinnalle. Lisäksi hallitus on päättänyt perustaa 20 miljardin euron rahaston, jota voidaan myöhemmin kasvattaa tarpeen vaatiessa. Rahaston varoilla on tarkoitus tukea pankkien maksuvalmiutta. Rahastosta voitaisiin tehdä myös pääomasijoituksia pankkeihin. Ehtona rahastosta saatavalle tuelle on, että tuettava pankki on toimintakykyinen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Finanssivalvonnan arvioiden mukaan suomalaisten pankkien vakavaraisuus on tällä hetkellä vahva. Myös luottamus niiden toimintaan on säilynyt hyvänä. Suomalaisilla pankeilla ei siten ole välitöntä tarvetta valtion tukeen.

Viime aikoina on kuitenkin Suomessakin odotetusti ollut entistä vahvempia merkkejä talouden nopeasta heikkenemisestä. Näin ollen suomalaisten pankkien hyvä tilanne suhteessa eräiden muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden pankeihin nähden saattaa pahimmassa tapauksessa osoittautua väliaikaiseksi. Hallituksen esityksen tavoitteena on varmistaa, että tilannetta varten on asianmukaisesti varauduttu.

Rahoitusmarkkinoiden likviditeetin ehtyminen on johtanut yhtäältä pankkien varainhankinnan kallistumiseen ja toisaalta yritysten markkinoilta hankkiman varain-

hankinnan ehtymiseen. Seurauksena on ollut se, että pankkiluottojen kysyntä ylittää tarjonnan. Jos yritykset eivät saa rahoitusta pankeista ja vakuutusyhtiöistä, niitä uhkaa maksuvalmiuskriisi.

Pankit ovat pyrkineet hoitamaan yritysten rahoitustarpeita ottaen huomioon sekä omat mahdollisuutensa luotonantonsa tilanteen. Yritysten tilannetta heikentää erityisesti suhdannenäkymät. Viime kuukausina yritysluottojen määrä on kuitenkin kasvanut 20 % vuoteen 2007 verrattuna. Yhdeksässä kuukaudessa yrityslainojen määrä on kasvanut 8,5 miljardilla eurolla lähes 57 miljardiin euroon.

Luotonannon kasvusta osa perustuu voimassa olevien luottolimiittien käyttöönottoon ja osa pankin harkintaan. Uusien luottojen myöntämistä ei ole lopetettu, mutta kaikkia hankkeita ja asiakkaita ei enää rahoiteta.

Jos suomalaisten pankkien pääomansaantia ei voitaisi turvata, joutuisivat pankit vähitellen, vakavaraisuutensa ja luottokelpoisuutensa säilyttääkseen, supistamaan riskinottoaan ja luotonantonsa. Tästä joutuisivat kärsimään ennen kaikkea Suomessa toimivat pankkien asiakkaat. Tässä tilanteessa, jossa suuryritysten ulkomailta ja markkinoilta hankkima rahoitus on ehtymässä, vaikutukset Suomen talouteen olisivat erittäin kielteiset. Tarpeellisen rahoituksen puute johtaisi vähitellen kotitalouksien kysynnän, hyvinvoinnin ja toimentulon heikkenemiseen. Tätä heikkenemistä vauhdittaisi ennen kaikkea pienten ja keskisuurten yritysten tarve rahoitussyistä rajoittaa toimintaansa ja työvoiman kysyntää. Pankkien pääomansaannin heikkeneminen johtaisi siten ulkomailta tulevien ja kasvua muutenkin heikentävien häiriöiden voimistumiseen Suomessa. Esityksen tavoitteena on siten myös varmistaa, että toimintakykyiset ja vakavaraiset suomalaiset talletuspankit voisivat jatkaa yritysten ja kotitalouksien rahoittamista. Esitys ei siten tähtää pankkisektorin tai yksittäisen pankin tukemiseen, vaan sen perustana ovat kokonaistaloudelliset syyt.

Useimmissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa on jo toteutettu tai ollaan toteuttamassa pankkien pääomittamista koskevia toimia. Esityksen tavoitteena onkin lisäksi turvata suomalaisille talletuspankeille edellytykset

kilpailla rahoitusmarkkinoilla tasavertaisesti muiden eurooppalaisten pankkien kanssa.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Ehdotetussa laissa säädetään toiminnaltaan terveiden ja vakavaraisten luottolaitostoinnasta annetussa laissa (121/2007) tarkoitettujen talletuspankkien ensisijaisten omien varojen vahvistamiseksi tehtävistä valtion pääomasijoituksista.

Valtio voisi tehdä pääomasijoituksen suomalaisen talletuspankkiin merkitsemällä pankin liikkeeseen laskeman pääomallainan. Valtion pääomasijoitus voitaisiin tehdä myös merkitsemällä suomalaisen talletuspankin suomalaisen omistusyhteisön tai osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön liikkeeseen laskema pääomallainana. Valtio voisi merkitä pääomallainan vain, jos lainan liikkeeseenlaskija täytti pääomallainan liikkeeseenlaskua edeltävän viimeisen tiedossa olevan vuosineljänneksen tietojen perusteella luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädetty vakavaraisuusvaatimukset. Pääomallainaa ei kuitenkaan saisi merkitä, jos liikkeeseenlaskijan vakavaraisuus mainitun vuosineljänneksen jälkeen on Finanssivalvonnan arvion mukaan vähentynyt alle laissa säädetyn.

Valtio voisi merkitä pääomallainoja enintään neljän miljardin euron määrään asti taikka valtion talousarviossa myönnettyjen määrärahojen tai valtuuksien puitteissa. Valtio saisi merkitä vain sellaisen pääomallainan, jonka määrä vastaa enintään kahta prosenttia liikkeeseenlaskijan luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädettyillä riskikertoimilla painotettujen erien tai konsolidoitujen erien kokonaismäärästä.

Pääomallainan liikkeeseenlaskija saisi lunastaa pääomallainan pääoman takaisin aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua sen liikkeeseenlaskusta. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että liikkeeseenlaskija pääomallainan pääoman takaisinlunastuksen jälkeenkin täyttää vakavaraisuusvaatimukset ja että Finanssivalvonta antaa suostumuksen takaisinlunastukselle. Valtiolla ei ole oikeutta vaatia pääomallainan pääoman takaisinlunastamista.

Pääomallainalle maksetaan vuotuista korkoa. Koron määräytymisperusteena olisi valtion viiden vuoden joukkovelkakirjalainojen perusteella määräytyvä viitekorko lisätynä kuuden prosenttiyksikön lisällä. Viitekoron määräytymisperusteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Liikkeeseenlaskijan olisi pääomallainan ehdoissa sitouduttava valitsemaan hallitukseensa kaksi valtion nimeämää jäsentä, jos liikkeeseenlaskija ei ole maksanut pääomallainalle koko korkoa kahdelta vuodelta. Säännöksellä pyritään turvaamaan valtion etua tilanteessa, jossa pankin voitonjakokelpoiset varat eivät ole riittävät koron maksamiseksi. Näin valtio pääsee vaikuttamaan liikkeeseenlaskijan toimintaa koskeviin päätöksiin ja sitä kautta turvaamaan asemaansa.

Pääomallainan olisi sisällettävä ehto, jonka mukaan siihen asti kun liikkeeseenlaskija on lunastanut pääomallainan pääoman kokonaan takaisin, se saisi jakaa voitto omistajilleen enintään määrän, joka vastaa liikkeeseenlaskijan asianomaisen tilikauden vahvistetun tilinpäätöksen tai konsernitilinpäätöksen tilikauden voittoa tai ylijäämää vähennettynä valtion merkitsemälle pääomallainalle maksettavan koron määrällä. Jos liikkeeseenlaskija ei jakokelpoisten varojen riittämättömyyden takia voi maksaa korkojakson korkoa kokonaisuudessaan, liikkeeseenlaskija ei saa kyseiseltä tilikaudelta jakaa voittoa lainkaan. Liikkeeseenlaskija ei myöskään saisi hankkia vastiketta vastaan omia osakkeitaan tai kantarahasto-osuuksiaan taikka palauttaa lisäosuus- tai sijoitusosuusmaksuja ennen kuin se on lunastanut pääomallainan pääoman kokonaan takaisin.

Pääomallainan olisi sisällettävä ehto, että siihen asti kun liikkeeseenlaskija on lunastanut pääomallainan pääoman kokonaisuudessaan takaisin, liikkeeseenlaskijan liiketoiminnan luovutuksen, sulautumisen toiseen luottolaitokseen, jakautumisen, yritysmuodon muuttamisen tai toiminnan muun näihin rinnastettavan uudelleen järjestämisen saa toteuttaa vain valtion suostumuksella.

Valtion merkitsemää pääomallainaa ei saisi käyttää liikkeeseenlaskijan tai sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen liiketoiminnan tai palveluiden markkinoinnissa.

Päätös laissa tarkoitetun pääomalainan merkitsemisestä tehtäisiin valtioneuvoston yleisistunnossa.

4 Esityksen vaikutukset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että jokaisella suomalaisella talletuspankilla on mahdollisuus kasvattaa valtion pääomasijoituksen avulla ensisijaisten omien varojensa määrää. Valtion pääomasijoituksena merkittävän pääomalainan ovat oikeutettuja laskemaan liikkeeseen kaikki talletuspankit, jotka ovat saaneet toimilupansa Suomessa. Mahdollisuus laskea liikkeeseen pääomalaina koskee siis myös ulkomaisten emoyritysten kokonaan omistamia suomalaisia tytäripankkeja. Sen sijaan ulkomaisten pankkien Suomessa toimivat sivukonttorit eivät ole valtion pääomasijoituksen piirissä.

Suomessa toimiluvan saaneiden talletuspankkien konsolidoidut ensisijaiset omat varat olivat 31 päivänä joulukuuta 2008 yhteensä noin 20,17 miljardia euroa ja riskipainotetut erät yhteensä noin 151,4 miljardia euroa. Jos kaikki pankit käyttäisivät mahdollisuutta valtion pääomasijoitukseen, valtion sijoitukset pankkien pääomiin olisivat yhteensä noin kolme miljardia euroa.

Vaikutukset valtion talouteen riippuvat siitä, missä määrin suomalaiset pankit käyttävät hyväksi mahdollisuutta saada valtion pääomasijoitus. Jos kaikki talletuspankit käyttäisivät täysimääräisesti hyväkseen mahdollisuutta valtion pääomasijoitukseen, valtion saama korkotulo olisi noin 270 miljoonaa euroa vuodessa. Valtion korkomeno pääomasijoituksen rahoittamisesta olisi puolestaan noin 100 miljoonaa euroa vuodessa.

Jos taloudellinen tilanne heikkenee Suomessa ja pankit käyttävät merkittävästi hyväkseen valtion tarjoamaa mahdollisuutta merkitä niiden liikkeeseen laskemia pääoma-

lainoja, toimenpide parantaisi pankkien vakavaraisuutta ja loisi niille uutta luotonantokykyä. Etenkin mahdollisen talouden taantumana oloissa pankkien luotonantokyvyn säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää reaalitalouden kehityksen turvaamiseksi. Lisäksi ehdotetun lain tarkoittama mahdollisuus vahvistaa suomalaisen pankkijärjestelmän pääomia ja siten lisää myös rahoitusmarkkinoiden vakautta.

Ehdotetussa laissa tarkoitetut pääomasijoitukset koskisivat toimintakykyisiä ja vakavaraisia pankkeja. Jos sen sijaan yksittäinen Suomen rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävä talletuspankki ajautuisi vakaviin kannattavuus- ja vakavaraisuusongelmiin, tilanteen hoitamiseen ei voitaisi käyttää ehdotettua lakia, vaan siihen sovellettaisiin lakia Valtion vakuusrahastosta (379/1992).

5 Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, Suomen Pankilta, Rahoitustarkastukselta, kilpailuvirastolta ja Finanssialan keskusliitolta.

Jäsenvaltioiden viranomaisten velvollisuudesta kuulla Euroopan keskuspankkia suunnitelmista lainsäädännöksi annetun neuvoston päätöksen (98/415/EY) 2 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden viranomaisten on kuultava Euroopan keskuspankkia suunnitelmista lainsäädännöksi sen toimivaltaan perustamissopimuksen mukaisesti kuuluvilla aloilla. Euroopan keskuspankkia on kuultava erityisesti muun muassa niiden kysymysten osalta, jotka koskevat rahoituslaitoksiin sovellettavia sääntöjä siltä osin kuin ne vaikuttavat merkittävästi rahoituslaitosten ja markkinoiden vakauteen. Tämän vuoksi esityksestä on pyydetty myös Euroopan keskuspankin lausunto.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Laki valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin

1 §. *Soveltamisala.* Laissa säädettäisiin valtion mahdollisuudesta tehdä toiminnaltaan terveiden ja vakavaraisten suomalaisten talletuspankkien tai niiden omistusyhteisöjen taikka osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön ensisijaisten omien varojen vahvistamiseksi pääomasijoitus. Talletuspankit ovat luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuja luottolaitoksia, jotka voivat vastaanottaa talletuksia ja muita takaisinmaksettavia varoja. Talletuspankki voi olla liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001) tarkoitettu liikepankki, säästöpankkilaissa (1502/2001) tarkoitettu säästöpankki tai säästöpankkiosakeyhtiö taikka osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) tarkoitettu osuuspankki. Talletuspankki on suomalainen, jos sille on myönnetty luottolaitoksen toimilupa Suomessa.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 §:n mukaan omistusyhteisöllä tarkoitetaan rahoituslaitosta, jonka tytäryritykset ovat pääasiassa luottolaitoksia tai ulkomaisia luottolaitoksia taikka rahoituslaitoksia ja jonka tytäryrityksistä ainakin yksi on luottolaitos. Omistusyhteisö on suomalainen, jos sillä on kotipaikka Suomessa. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain 3 §:n mukaan osuuskunta, joka on oikeutettu ohjaamaan yhteenliittymän jäsenluottolaitoksia.

2 §. *Valtion pääomasijoitus.* Laissa tarkoitettu valtion pääomasijoitus olisi pykälän 1 momentin mukaan luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu pääomalaina. Mainitun lain 45 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan luottolaitoksen ensisijaisiin omiin varoihin luetaan pääomalainat, joiden ehdot Finanssivalvonta on hyväksynyt. Pääomalainalla tarkoitettaisiin jäljempänä laissa pää-

omalainaa, jonka valtio antaa tämän lain mukaisesti.

Koska valtion pääomasijoituksen tarkoituksena on vahvistaa toiminnaltaan terveen ja vakavaraisen talletuspankin tai sen omistusyhteisön taikka osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön ensisijaisten omien varojen määrää eikä kyse ole jo taloudellisissa vaikeuksissa olevan pankin toiminnan turvaamiseksi tehtävästä pääomasijoituksesta, pykälän 2 momentissa säädetään, että valtio voi merkitä pääomalainan vain, jos sen liikeeseenlaskija täyttää luottolaitostoiminnasta annetussa laissa omien varojen vähimmäismäärälle ja konsolidoidulle omien varojen vähimmäismäärälle säädetyt vaatimukset. Omien varojen ja konsolidoitujen omien varojen määrä määräytyisi pääomalainan merkitsemisajankohtaa edeltävän viimeisen tiedossa olevan vuosineljänneksen tietojen perusteella.

Luottolaitoksella on luottolaitostoiminnasta annetun lain 55 §:n 1 momentin mukaan oltava sen vakavaraisuuden turvaamiseksi omia varoja yhteensä vähintään määrä, joka tarvitaan kattamaan luottolaitoksen luottoriski, toiminnallinen riski, valuutta- ja hyödykeriski sekä kaupankäyntivarastoon liittyvät riskit niin kuin siitä mainitussa laissa tarkemmin säädetään. Lain 57 §:n mukaan luottolaitoksella on oltava luottoriskin kattamiseksi omia varoja vähintään määrä, joka vastaa kahdeksaa prosenttia luottolaitoksen varojen ja taseen ulkopuolisten sitoumusten riskipainotusta määrästä. Laskettaessa tässä pykälässä tarkoitettua omien varojen vähimmäismäärää luottolaitoksen varat ja taseen ulkopuoliset sitoumukset painotetaan niihin liittyvän luottoriskin perusteella. Toiminnallisen riskin kattamiseksi vaadittavien omien varojen määrästä säädetään 62 §:ssä, valuutta- ja hyödykeriskin kattamiseksi vaadittavien omien varojen määrästä 63 §:ssä sekä kaupankäyntivarastoon liittyvien riskien kattamiseen vaadittavien omien varojen määrästä 64 §:ssä. Konsolidoidusta vakavaraisuusvaatimuksesta säädetään puolestaan lain 76 §:ssä.

Luottolaitoksen on luottolaitostoiminnasta annetun lain 84 §:n mukaan ilmoitettava Finanssivalvonnalle omien varojen tai konsolidoitujen omien varojen laskemiseksi tarvittavat tiedot neljännesvuosittain.

Liikkeeseenlaskijaa pidettäisiin toiminnaltaan terveenä, jos se voi jatkaa tavanomaista liiketoimintaansa ilman, että se joutuu muutamaa huomattavasti liiketoimintaansa esimerkiksi syntyneiden tai suurella todennäköisyydellä toteutuvien luotto- tai sijoitus-toiminnan tappioiden takia.

Pykälän 3 momentin mukaan valtio ei kuitenkaan saisi merkitä pääomallinaa, jos liikkeeseenlaskijan omien varojen tai konsolidoitujen omien varojen määrä on 2 momentissa tarkoitetun vuosineljänneksen jälkeen Finanssivalvonnan käsityksen mukaan vähentynyt alle laissa säädetyn vähimmäismäärän.

3 §. *Sijoituksen määrä.* Valtiolla on pykälän 1 momentin mukaan oikeus merkitä laissa tarkoitettuja pääomallainoja suoraan lain nojalla enintään neljän miljardin euron määrään asti taikka valtion talousarviossa myönnettujen määrärahojen tai valtuuksien puitteissa. Sijoituksen määrän arviointi on etukäteen käytännössä erittäin vaikeata ja toisaalta asia olisi käsiteltävä ja merkintähinta maksettava joutuisasti, minkä vuoksi pääomallaina olisi oikeus merkitä neljän miljardiin euroon saakka suoraan laissa säädetyn valtuuden nojalla. Jos pääomallainoja merkitään suoraan laissa säädetyn valtuuden nojalla, on merkintähinta tarkoitus suorittaa momentilta, jolle on otettu määräraha sellaisiin lakiin tai asetukseen perustuviin menoihin, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa. Mahdollinen määrärahan ylitys ehdotettaisiin katettavaksi viimeistään seuraavassa säännönmukaisessa lisätalousarviossa.

Pykälän 2 momentissa säädetään lisärajoitus valtion pääomasijoitukselle. Valtion merkitsemä pääomallaina saisi vastata enintään kahta prosenttia liikkeeseenlaskijan luottolaitostoiminnasta annetun lain 57—65 §:ssä tarkoitetuilla riskikertoimilla painotettujen erien tai, jos liikkeeseenlaskijaan sovelletaan mainitun lain 76 §:ssä tarkoitettua konsolidoitua vakavaraisuusvaatimusta, konsolidoitujen riskikertoimilla painotettujen erien kokonaismäärästä.

Valtio voisi pykälän 3 momentin mukaan merkitä pääomallainan vain sen nimellisarvosta ja euromääräisenä.

4 §. *Pääomallainan ehdot.* Sen lisäksi, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 45 §:n 3 momentissa säädetään, pääomallainan ehtojen on täytettävä tässä laissa ja 13 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetty vaatimukset. Laissa ja mainitussa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin ehdoista, jotka pääomallainan on sisällettävä, jotta valtio voisi merkitä pääomallainan. Laissa ja valtioneuvoston asetuksessa ei puhtaita menettelytapasäännöksiä lukuun ottamatta säädettäisi velvollisuuksia talletuspankeille tai niiden emoyrityksille. Laki ei estä suomalaisia talletuspankkeja laskemasta liikkeeseen pääomallainoja, jotka eivät täytä ehdotetussa laissa säädettäviä vaatimuksia. Valtio ei kuitenkaan voisi merkitä tällaisia pääomallainoja ehdotetun 3 §:n valtuuden perusteella.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 45 §:n 3 momentin mukaan pääomallaina saadaan lukea ensisijaisiin omiin varoihin ainoastaan, jos sille maksettavan koron tai muun hyvityksen ja pääoman palautuksen edellytyksenä on, että luottolaitoksella on jakokelpoisia varoja. Lisäksi edellytyksenä on, että pääomallaina ei saa olla määräaikainen eikä se saa tuottaa kumulatiivista oikeutta korkoon tai muuhun hyvitykseen. Kolmantena edellytyksenä on, että pääomallainan pääoman ja koron tai muun hyvityksen maksamisesta ei saa antaa vakuutta luottolaitos itse tai sen kanssa samaan konserniin kuuluva yhteisö tai yhteisö, joka lain tai sopimuksen perusteella on vastuussa luottolaitoksen veloista, tai tällaisen yhteisön kanssa samaan konserniin kuuluva yhteisö, jonka äänivallasta edellä tarkoitettut yhteisöt omistavat yhteensä yli puolet, tai tällaisen yhteisön kanssa samaan konserniin kuuluva yhteisö.

5 §. *Pääomallainan etuoikeusasema.* Pääomallainan pääoman ja koron saa maksaa sen liikkeeseenlaskijan konkurssissa vain kaikkia muita velkoja huonommalla etuoikeudella. Pääomallainan huonoimmasta etuoikeusasemasta säädetään osakeyhtiölain (624/2006) 12 luvun 1 §:ssä ja osuuskuntalain (1488/2001) 13 luvun 1 §:ssä, mutta selvyyden vuoksi siitä säädettäisiin myös ehdotetussa laissa, koska säästöpankkilaisissa ei ole

vastaavaa säännöstä. Pääomallainojen ehdoissa on mahdollista sopia niiden keskinäisestä etuoikeusasemasta. Valtion merkitsemän pääomallainan pääomalle ja korolle olisi ehdoissa annettava etuoikeus muihin pääomallainoihin verrattuna.

Koska pankit ovat voineet laskea liikkeesen pääomallainoja jo ennen tämä esityksen antamista, näissä pääomallainoissa voi olla niiden etuoikeusasemaa koskevia ehtoja, jotka ovat ristiriidassa valtion merkitsemän pääomallainan ehtojen kanssa. Koska myöhemmin tehdyllä sopimuksella ei ole mahdollista puuttua aikaisemmin tehtyjen sopimusten ehtoihin, ehdotetaan, että valtion paras etuoikeus pääomallainojen kesken ei rajoita ennen tämän esityksen antamista liikkeesen lasketun pääomallainan velkojan oikeuksia.

6 §. Pääomallainan takaisinlunastaminen. Pääomallainan liikkeesenlaskija saa pykälän 1 momentin mukaan lunastaa pääomallainan pääoman takaisin aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua sen liikkeesenlaskusta. Lisäksi edellytetään, että liikkeesenlaskija pääomallainan pääoman takaisinlunastuksen jälkeenkin täyttää luottolaitostoiminnasta annetussa laissa pankin omien varojen ja konsolidoitujen omien varojen vähimmäismäärälle säädetty vaatimukset ja että Finanssivalvonta antaa suostumuksen takaisinlunastukselle.

Pykälän 2 momentin mukaan valtiolla ei ole oikeutta irtisanoa pääomallainaa eikä vaatia sen takaisinlunastamista. Säännös perustuu luottolaitostoiminnasta annetun lain 45 §:n 3 momentin 1 kohdan vaatimukseen, että ensisijaisiin omiin varoihin ei voida lukea määräaikaista erää.

7 §. Pääomallainan korko. Pääomallainalle maksetaan pykälän 1 momentin mukaan vuotuista korkoa. Pääomallainan ehtoihin olisi sisällytettävä pykälässä säädettävät koron määräytymisperusteet. Koron määräytymisperusteena olisi viitekorko ja kuuden prosenttiyksikön lisä. Viitekorko määräytyisi valtion liikkeesen laskemien viiden vuoden joukkovelkakirjalainojen koron perusteella.

Viitekorko laskettaisiin 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksessa säädettävällä tavalla. Viitekoron määräytymisestä on tarkoitus säätää Euroopan keskuspankin 20 päivänä marraskuuta 2008 antaman suosituksen mukaisesti.

Korko maksetaan pykälän 3 momentin mukaan vain, jos talletuspankin ja sen konsernin viimeksi vahvistetun konsernitilinpäätöksen osoittamat voitonjakokelpoiset varat ennen koron vähentämistä riittävät koron maksuun. Voitonjakokelpoisilla varoilla tarkoitettaisiin varoja, joiden jakamista ei ole rajoitettu yleisten yhteisöoikeudellisten säännösten eikä luottolaitostoiminnasta annetun lain 88 §:n nojalla. Yleisistä voitonjaon rajoituksista säädetään osakeyhtiömuotoisten luottolaitosten osalta osakeyhtiölain 13 luvussa, osuuskuntamuotoisten luottolaitosten osalta osuuskuntalain 13 luvussa ja säästöpankkien osalta säästöpankkilain 41 §:ssä. Luottolaitostoiminnasta annetun lain 88 §:ssä kielletään lisäksi voitonjako silloin, kun luottolaitos ei täytä sille laissa säädettyjä vakavaraisuusvaatimuksia.

Jos liikkeesenlaskija ei ole maksanut pääomallainalle koko korkoa kahdelta vuodelta, valtiolla on pykälän 4 momentin perusteella oikeus nimetä liikkeesenlaskijan hallitukseen kaksi jäsentä. Vaatimuksella pyritään turvaamaan valtion etua tilanteessa, jossa pankin toiminta ei ole riittävän kannattavaa koron maksamiseksi. Näin valtio pääsee vaikuttamaan liikkeesenlaskijan toimintaa koskeviin päätöksiin ja sitä kautta turvaamaan asemaansa. Valtion nimeämät henkilöt voivat olla liikkeesenlaskijan hallituksessa, kunnes se on maksanut jonkin korkojakson koron kokonaisuudessaan.

Valtiolla ei olisi pääomallainan ehtojen perusteella oikeutta itse nimittää kahta henkilöä liikkeesenlaskijan hallitukseen, vaan henkilöiden valinta tapahtuisi liikkeesenlaskijaan sovellettavan, asianomaista yritysmuotoa koskevassa laissa säädetyin mukaisesti. Liikkeesenlaskijalla olisi pääomallainan ehdoissa antamansa sitoumuksen perusteella velvollisuus ryhtyä viivytyksettä toimenpiteisiin sitoumuksensa täyttämiseksi, jotta valtion nimeämät henkilöt tulevat valituiksi sen hallitukseen. Tämä voi merkitä esimerkiksi yhtiökokouksen kutsumista koolle hallituksen jäsenten vaihtamiseksi tai lisäjäsenten valitsemiseksi.

Jos liikkeesenlaskija ei voi pääomallainan ehdoissa sitoutua valitsemaan valtion nimeämiä henkilöitä hallitukseensa, valtio ei voisi merkitä tällaista pääomallainaa.

8 §. Voitonjaon rajoittaminen. Pykälässä säädetään pääomalainan liikkeeseenlaskijan voitonjakoa rajoittavista pääomalainan ehtoista. Ehdon tarkoituksena on varmistaa, että valtion pääomasijoitus käytetään pankin omien varojen vahvistamiseen.

Siihen asti kun liikkeeseenlaskija on lunastanut pääomalainan pääoman kokonaan takaisin, liikkeeseenlaskijan on pykälän *1 momentin* perusteella pääomalainan ehtoissa sitouduttava siihen, ettei se jaa varojaan osakkeenomistajille tai jäsenilleen eikä näiden oikeudenomistajille eikä voitto-osuutena sijoitusosuuden tai kantarahasto-osuuden omistajille eikä säästöpankkilain 41 §:n 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen enempää kuin määrän, joka vastaa liikkeeseenlaskijan asianomaisen tilikauden vahvistetun tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen osoittamaa tilikauden voittoa tai ylijäämää vähennettynä valtion merkitsemälle pääomalainalle 7 §:n 1 momentin perusteella maksettavan koron määrällä. Momentissa tarkoitettuihin osakkeen- ja osuudenomistajiin rinnastettaihin myös muiden kuin tässä laissa tarkoitettujen pääomallainojen haltijat 5 §:ssä säädettyin rajoituksin.

Pykälän *2 momentin* mukaan liikkeeseenlaskijan on sitouduttava siihen, ettei se lainkaan jaa osinkoa tai muuta voittoa omalle pääomalle sellaiselta tilikaudelta, jota vastaavalta korkojaksolta liikkeeseenlaskija ei jakokelpoisten varojen riittämättömyyden takia voi maksaa valtiolle pääomalainan korkoa kokonaisuudessaan.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei pykälän *3 momentin* mukaan koske osuus- ja lisäosuusmaksun palautusta osuuskunnan jäsenyyden päättymisen takia. Osuuskunnan entisellä jäsenellä on osuuskuntalain 10 luvun 1 §:n nojalla oikeus saada osuusmaksunsa takaisin, joten pääomalainan ehtoissa ei tätä oikeutta voida rajoittaa. Sama oikeus on sillä, jolle jäsenen oikeus on siirtynyt. Osuuskuntalain 11 luvun 9 §:n mukaan osuuskunnan entisellä jäsenellä on oikeus saada myös lisäosuusmaksunsa takaisin jäsenyyden päättyessä. Jos lisäosuuksia voidaan antaa myös muille kuin jäsenille, lisäosuusmaksuja ei kuitenkaan palauteta.

9 §. Omien osakkeiden ja kantarahasto-osuuksien hankkiminen sekä lisäosuus- ja si-

joitusosuusmaksun palautus. Liikkeeseenlaskija ei pääomalainan ehtojen mukaan saa hankkia vastiketta vastaan omia osakkeitaan tai kantarahasto-osuuksiaan taikka palauttaa lisäosuus- tai sijoitusosuusmaksuja ennen kuin se on lunastanut pääomalainan pääoman kokonaan takaisin. Vaatimus ei koskisi osuusmaksun palauttamista, koska osuuskunnan entisellä jäsenellä on osuuskuntalain 10 luvun 1 §:n nojalla oikeus saada osuusmaksunsa takaisin. Ehdon tarkoituksena on 8 §:ää vastaavasti varmistaa, että valtion pääomasijoitus käytetään pankin omien varojen vahvistamiseen.

Pykälän *2 momentissa* on samanlainen lisäosuusmaksujen palauttamista koskeva poikkeussäännös kuin 8 §:n 2 momentissa.

10 §. Liikkeeseenlaskijan liiketoiminnan uudelleen järjestelyt. Siihen asti kun liikkeeseenlaskija on lunastanut pääomalainan pääoman kokonaisuudessaan takaisin, liikkeeseenlaskijan liiketoiminnan luovutuksen, sulautumisen, jakautumisen, yritysmuodon muuttamisen tai toiminnan muun näihin rinnastettavan uudelleen järjestämisen saa toteuttaa vain valtion suostumuksella. Pääomalainan liikkeeseenlaskija joutuu pykälän mukaan pääomalainan ehtoissa sitoutumaan siihen, että se ei voi suorittaa mainittuja toimintansa uudelleen järjestelyitä ilman valtion suostumusta. Vaatimuksella pyritään turvaamaan paitsi valtion asemaa velkojana myös yleistä julkista etua, koska pääomasijoitus tehdään valtion varoista. Säännöksen perusteella muun muassa yritysjärjestelyt, joissa talletuspankin liiketoiminta kokonaan tai osin myydään toiselle kotimaiselle tai ulkomaiselle luottolaitokselle tai joissa tytärpankki muutetaan ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttoriksi, edellyttävät valtion suostumusta.

11 §. Pääomalainan siirto. Pykälän mukaan valtiolla ei ole oikeutta siirtää pääomallainaa toiselle ilman liikkeeseenlaskijan suostumusta. Vastaavasti pääomalainan liikkeeseenlaskija ei saa siirtää pääomallainasta aiheutuvia velvollisuuksiaan toiselle ilman valtion suostumusta.

12 §. Markkinointirajoitus. Koska valtion pääomasijoitus tehdään talletuspankkiin sen toimintaedellytysten turvaamiseksi, ei ole asianmukaista, että pankki käyttäisi hyväksien valtion merkitsemää pääomallainaa

markkinoinnissaan. Tämän takia pykälässä kielletään liikkeeseenlaskijaa tai sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvaa yritystä käyttämästä valtion merkitsemää pääomallainaa liiketoimintansa tai palveluidensa markkinoinnissa.

13 §. Tarkemmat säännökset ja valtioneuvoston päätökset. Ehdotetussa laissa ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista säätää tyhjentävästi pääomallainan ehdoille asetettavista vaatimuksista. Tämän mukaisesti pykälän *1 momentin* mukaan pääomallainan ehdoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa on tarkoitus säätää pääomallainan ehdoista, jotka koskevat muun muassa pääomallainalle maksettavan koron määräytymisperusteita, Euroopan yhteisön valtioneuvoston koskevien määräysten ja säännösten edellyttämiä rajoituksia sekä muita valtion edun turvaamista koskevia tarkempia ehtoja. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin lisäksi pääomallainan merkitsemiseen ja hoitamiseen liittyvistä seikoista, kuten koron maksamisesta ja pääomallainan pääoman takaisinlunastamisesta noudatettavasta menettelystä.

Valtioneuvoston yleisistunto päättäisi pykälän *2 momentin* mukaan laissa tarkoitettua pääomallainan merkitsemisestä. Valtiovarainministeriön on ennen päätöksen tekemistä pyydettävä asiassa lausunto Finanssivalvonnalta. Lausuntonmenettelyn tarkoituksena on varmistaa, että kyseinen talletuspankki tai sen omistusyhteisö on laissa tarkoitettulla tavalla toiminnaltaan terve ja vakavarainen. Valtioneuvoston yleisistunto voisi lisäksi määrätä valtiovarainministeriön tai Valtiokonttorin suorittamaan pääomallainan merkitsemiseen tai sen hoitamiseen liittyvät käytännön toimet.

Pykälän *3 momentin* mukaan valtiovarainministeriö määräisi jäsenet liikkeeseenlaski-

jan hallitukseen, jos liikkeeseenlaskija ei ole maksanut kahdelta vuodelta valtion merkitsemälle pääomallainalle kertynyttä korkoa. Ehdotus on yhdenmukainen valtion vakuusrahastosta annetun lain 14 §:n 2 momentin säännöksen kanssa, jonka mukaan valtiovarainministeriö määrää valtion edustajat valtion tai Valtion vakuusrahaston omistamien omaisuushoitoyhtiöiden yhtiökokouksiin.

Pykälän *4 momentin* mukaan valtiovarainministeriön päätöksellä voitaisiin antaa tarvittaessa määräyksiä ja ohjeita valtioneuvoston asetuksessa säädetyistä asioista.

14 §. Valvonta. Finanssivalvonta valvoo pykälän *1 momentin* mukaan, että talletuspankit noudattavat tässä laissa ja sen nojalla säädetyjä pääomallainojen ehtoja. Liikkeeseenlaskijan olisi pykälän *2 momentin* mukaan annettava valtiovarainministeriölle ja Valtiokonttorille tiedot, jotka ovat tarpeen niiden valtion pääomasijoitukseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Finanssivalvonnan tiedonsaantioikeudesta ei pykälässä säädettäisi erikseen, koska niistä säädetään Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008).

15 §. Voimaantulo. Pykälän *2 momentin* mukaan lain tarkoittamia pääomallainoja voitaisiin merkitä enintään 31 päivään joulukuuta 2009 asti. Säännös korostaa sitä, että lain tarkoittama valtion pääomasijoitus on tarkoitettu poikkeukselliseksi ja väliaikaiseksi toimeksi.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan ensi tilassa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltaisala

Tässä laissa säädetään toiminnaltaan terveiden ja vakavaraisten luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (121/2007) tarkoitettujen talletuspankkien tai niiden mainitussa laissa tarkoitettujen omistusyhteisöjen taikka osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) tarkoitettuun osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön ensisijaisten omien varojen vahvistamiseksi tehtävistä valtion pääomasijoituksista.

2 §

Valtion pääomasijoitus

Valtio voi tehdä tässä laissa tarkoitettua pääomasijoituksen talletuspankkiin, jolle on myönnetty toimilupa Suomessa, merkittävällä pankin liikkeeseen laskeman luottolaitostoiminnasta annetun lain 45 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua pääomallainaan. Valtio voi tehdä tässä laissa tarkoitettua pääomasijoituksen myös talletuspankin omistusyhteisöön, jonka kotipaikka on Suomessa, tai osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisöön, merkittävällä omistusyhteisön tai keskusyhteisön liikkeeseen laskeman edellä tarkoitettua pääomallainaan. Pääomallainalla tarkoitetaan jäljempänä tässä laissa valtion

tämän lain mukaisesti antamaa pääomallainaa.

Valtio voi merkitä pääomallainan vain, jos lainan liikkeeseenlaskijan omat varat pääomallainan merkitsemisajankohtaa edeltävän viimeisen tiedossa olevan vuosineljänneksen lopussa ovat olleet vähintään luottolaitostoiminnasta annetun lain 55 §:n 1 momentin mukaisesti laskettujen riskien kattamiseksi vaadittavien omien varojen vähimmäismäärän suuruiset sekä, jos liikkeeseenlaskijaan sovelletaan mainitun lain 76 §:ssä tarkoitettua konsolidoitua vakavaraisuusvaatimusta, sen konsolidoidut omat varat ovat vähintään mainitun lain 76 §:ssä säädetyn konsolidoitujen omien varojen vähimmäismäärän suuruiset.

Pääomallainaa ei kuitenkaan saa merkitä, jos liikkeeseenlaskijan omien varojen tai konsolidoitujen omien varojen määrä on 2 momentissa tarkoitettua vuosineljänneksen jälkeen Finanssivalvonnan arvion mukaan vähentynyt alle laissa säädetyn vähimmäismäärän.

3 §

Sijoituksen määrä

Valtiolla on oikeus merkitä pääomallainoja enintään neljän miljardin euron määrään asti taikka valtion talousarviossa myönnettyjen määrärahojen tai valtuuksien puitteissa.

Valtio saa merkitä vain sellaisen pääomallainan, jonka määrä vastaa enintään kahta

prosenttia liikkeeseenlaskijan luottolaitostoiminnasta annetun lain 57—65 §:ssä tarkoitettuilla riskikertoimilla painotettujen erien tai, jos liikkeeseenlaskijaan sovelletaan mainitun lain 76 §:ssä tarkoitettua konsolidoitua vakavaraisuusvaatimusta, konsolidoitujen erien kokonaismäärästä.

Valtio merkitsee pääomallainan sen nimelisarvosta. Valtio voi merkitä vain euromääräisen pääomallainan.

4 §

Pääomallainan ehdot

Sen lisäksi, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 45 §:n 3 momentissa säädetään, pääomallainan ehtojen on täytettävä tässä laissa ja 13 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetty vaatimukset.

5 §

Pääomallainan etuoikeusasema

Pääomallainan pääoman ja koron saa maksaa sen liikkeeseenlaskijan konkurssissa vain kaikkia muita velkoja huonommalla etuoikeudella. Pääomallainan pääoma ja korko on kuitenkin maksettava ennen muita kuin tässä laissa tarkoitettuja pääomallainoja. Mitä edellisessä virkkeessä säädetään, ei rajoita ennen päivänä helmikuuta 2009 liikkeeseen lasketun muun kuin tässä laissa tarkoitetun pääomallainan velkojan oikeutta.

6 §

Pääomallainan takaisinlunastaminen

Pääomallainan liikkeeseenlaskija saa lunastaa pääomallainan pääoman takaisin aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua sen liikkeeseenlaskusta ja vain, jos liikkeeseenlaskija pääomallainan pääoman takaisinlunastuksen jälkeenkin täyttää luottolaitostoiminnasta annetussa laissa sen omien varojen tai konsolidoitujen omien varojen vähimmäismäärälle

säädetty vaatimukset ja Finanssivalvonta antaa suostumuksen takaisinlunastukselle.

Valtiolla ei ole oikeutta vaatia pääomallainan pääoman takaisinlunastamista.

7 §

Pääomallainan korko

Pääomallainalle maksetaan vuotuista korkoa. Pääomallainan ehtojen mukaan koron määräytymisperusteena on valtion liikkeeseen laskemien voimassaoloajaltaan viiden vuoden joukkovelkakirjalainojen koron perusteella määräytyvä viitekorko lisätynä kuuden prosenttiyksikön lisällä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään viitekoron määräytymisperusteet.

Korko maksetaan vain, jos talletuspankin ja sen konsernin viimeksi vahvistetun konsernitalinpäätöksen osoittamat voitonjakokelpoiset varat ennen koron vähentämistä riittävät koron maksuun.

Liikkeeseenlaskijan on pääomallainan ehdoissa sitouduttava lisäksi valitsemaan hallitukseensa kaksi valtion nimeämää jäsentä, jos liikkeeseenlaskija ei ole maksanut pääomallainalle kertynyttä koko korkoa kahdelta vuodelta.

8 §

Voitonjaon rajoittaminen

Liikkeeseenlaskijan on pääomallainan ehdoissa sitouduttava siihen, että siihen asti kun se on lunastanut pääomallainan pääoman kokonaan takaisin, liikkeeseenlaskija jakaa varojaan osakkeenomistajille tai jäsenilleen tai näiden oikeudenomistajille taikka voittoosuutena sijoitusosuuden tai kantarahastoosuuden omistajille taikka säästöpankkilain (1502/2001) 41 §:n 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen taikka, jollei ennen päivää helmikuuta 2009 liikkeeseen lasketun muun kuin tässä laissa tarkoitetun pääomallainan ehdoista muuta johdu, tällaisten pääomallainojen haltijoille korkona tai muuna tuottona enintään määrän, joka vastaa liikkeeseenlaskijan asianomaisen tilikauden vahvistetun ti-

linpäättöksen ja konsernitilinpäättöksen tilikauden voittoa tai ylijäämää vähennettynä valtion merkitsemälle pääomallainalle 7 §:n 1 momentin perusteella maksettavan koron määrällä.

Jos liikkeeseenlaskija ei jakokelpoisten varojen riittämättömyyden takia voi maksaa valtiolle pääomallainan korkojakson mukaista korkoa kokonaisuudessaan, liikkeeseenlaskija ei saa kyseistä korkojaksoa koskevan vahvistetun tilinpäättöksen eikä konsernitilinpäättöksen perusteella jakaa varojaan osakkeenomistajille tai jäsenille ja näiden oikeudenomistajille taikka voitto-osuutta sijoitusosuu- den tai kantarahasto-osuudenomistajille taikka säästöpankkilain 41 §:n 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske osuus- ja lisäosuusmaksun palautusta osuuskunnan jäsenyyden päättymisen takia.

9 §

Omien osakkeiden ja kantarahasto-osuuksien hankkiminen sekä lisäosuus- ja sijoitusosuusmaksun palautus

Liikkeeseenlaskijan on pääomallainan ehdoissa sitouduttava siihen, ettei se hanki vastiketta vastaan omia osakkeitaan tai kantarahasto-osuuksiaan taikka palauttaa lisäosuus- tai sijoitusosuusmaksuja ennen kuin se on lunastanut pääomallainan pääoman kokonaan takaisin.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske lisäosuusmaksun palautusta osuuskunnan jäsenyyden päättymisen takia.

10 §

Liikkeeseenlaskijan liiketoiminnan uudelleen järjestelyt

Liikkeeseenlaskijan on pääomallainan ehdoissa sitouduttava siihen, että siihen asti kun se on lunastanut pääomallainan pääoman kokonaisuudessaan takaisin, liikkeeseenlaskijan liiketoiminnan luovutus, sulautuminen toiseen luottolaitokseen, jakautuminen, yritysmuodon muuttaminen tai toiminnan muun

näihin rinnastettava uudelleen järjestäminen toteutetaan vain valtion suostumuksella.

11 §

Pääomallainan siirto

Valtiolla ei ole oikeutta siirtää pääomallainaa toiselle ilman liikkeeseenlaskijan suostumusta. Pääomallainan liikkeeseenlaskija ei saa siirtää pääomallainasta aiheutuvia velvollisuuksiaan toiselle ilman valtion suostumusta.

12 §

Markkinointirajoitus

Pääomallainaa ei saa käyttää liikkeeseenlaskijan tai sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen liiketoiminnan tai palveluiden markkinoinnissa.

13 §

Tarkemmat säännökset ja valtioneuvoston päätökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään pääomallainan ehdoille asetettavista muista ehdoista sekä pääomallainan merkitsemiseen ja hoitamiseen liittyvistä toimista.

Valtioneuvoston yleisistunto päättää tässä laissa tarkoitetun pääomallainan merkitsemisestä. Valtiovarainministeriön on ennen päätöksen tekemistä pyydettävä asiassa lausunto Finanssivalvonnalta. Valtioneuvoston yleisistunto voi määrätä valtiovarainministeriön tai Valtiokonttorin suorittamaan pääomallainan merkitsemiseen ja hoitamiseen liittyvät tehtävät.

Valtiovarainministeriö nimeää 7 §:n 4 momentissa tarkoitetut jäsenet liikkeeseenlaskijan hallitukseen.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyistä asioista voidaan antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita myös valtiovarainministeriön päätöksellä.

14 §

Valvonta

Finanssivalvonta valvoo, että talletuspankit noudattavat tässä laissa ja sen nojalla säädettyjä pääomalainojen ehtoja.

Valtiovarainministeriöllä ja Valtiokonttorilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada pääomalainan liikkeeseenlaskijalta ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalta yritykseltä valtion pääoma-

sijoitukseen liittyvien tehtäviensä suorittamisen kannalta välttämättömät tiedot.

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain nojalla voidaan merkitä pääomalainoja enintään 31 päivään joulukuuta 2009 asti.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Mari Kiviniemi*

*Liite
Asetusluonnos*

Valtioneuvoston asetus

valtion pääomasijoituksesta talletuspankkeihin

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiovarainministeriön esittelystä, säädetään valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin päivänä kuuta 2009 annetun lain (/200) 13 §:n nojalla:

1 §

Valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin annetussa laissa (/) tarkoitetun pääomalainan ehtoihin on sisällytettävä mainitussa laissa säädettyjen ehtojen lisäksi tämän asetuksen 2—6 §:ssä säädetty ehdot.

2 §

Valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu viitekorko on pääomalainan liikkeeseenlaskua edeltäneiden 20 työpäivän aikana euroalueeseen kuuluvien valtioiden liikkeeseen laskevien voimassaoloajaltaan viiden vuoden joukkovelkakirjalainojen keskimääräinen korko lisättyinä 0,08 prosenttiyksiköllä.

Korkojakso on kalenterivuosi. Korkoa määrättäessä vuodessa on 360 korkopäivää ja kuukaudessa 30 korkopäivää.

Pääomalainan korko maksetaan vuosittain jälkikäteen asianomaisen korkojakson päättymistä seuraavana ensimmäisenä pankkipäivänä.

Jos liikkeeseenlaskijan voitonjakokelpoiset varat eivät riitä koron koko määrän maksuun, liikkeeseenlaskijan on maksettava korosta se osa, johon voitonjakokelpoiset varat riittävät.

Lunastaessaan pääomalainan pääoman tai osan siitä takaisin liikkeeseenlaskijan on ennen pääomaa maksettava kuluvan korkojakson alusta kertynyt korko kokonaisuudessaan.

3 §

Liikkeeseenlaskijan on sitouduttava, siihen asti kun pääomalainan pääoma on kokonaisuudessaan lunastettu takaisin, noudattamaan ylimpään johtoonsa kuuluvien henkilöiden palkkauksen ja muiden etuuksien määräyty-

misessä samoja periaatteita kuin mitä valtionyhtiöiden ylimmän johdon palkkauksessa noudatetaan.

Tulos-, osake- ja muiden palkkioiden ja niiden määräytymisperusteiden on täytettävä ainakin seuraavat edellytykset:

- 1) palkkioiden tulee olla tulossidonnaisia;
- 2) samalla perusteella saa maksaa vain yhtä lisäpalkkiota;
- 3) tulokseen perustuva rahapalkkio saa olla korkeintaan 40 prosenttia peruspalkasta;
- 4) pitkän tähtäimen palkitsemisohjelman ajallisen perusteen on oltava vähintään kolme vuotta ja sen kustannukset kantaa ensisijassa liikkeeseenlaskija;
- 5) palkkiota ei saa antaa optioina.

Ylimpään johtoon kuuluvan henkilön kanssa tehtävään yksilölliseen työ- tai toimitus- sopimukseen sisällytettävät eläkettä, erorahaa tai muita vastaavia työ- tai toimitus- suhteen päättymiseen liittyviä etuuksia koskevat määräykset eivät saa olla kohtuuttomia ja edun suuruuden on perustuttava palvelusvuosien määrään ja palvelussuhteen päättymissyhyhyn. Erorahaa koskevaa sopimusta on pidettävä kohtuuttomana ainakin, jos alle viiden vuoden palveluksessa olon perusteella irtisanomisaajan palkan ja erokorvauksen yhteismäärä ylittää 24 kuukauden palkan määrän. Eläkettä koskevaa sopimusta pidetään kohtuuttomana, jos sovittu eläkeikä on alhaisempi kuin 60 vuotta.

Erityisestä syystä valtio voi kuitenkin yksittäistapauksessa merkitä pääomalainan, vaikka 1—3 momentissa mainitut ehdot eivät täyttyisikään.

Ylimpiä toimihenkilöitä ovat toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen sekä muut henkilöt, jotka tosiasiallisesti johtavat liikkee-

seenlaskijan liiketoimintaa, kuten liikkeeseenlaskijan keskeistä liiketoiminta-alueetta johtava henkilö.

Liikkeeseenlaskijan on lisäksi sitouduttava siihen, että jos pääomallainan voimassa ollessa ylimmän johdon palkkausta tarkistetaan tai liikkeeseenlaskija muutoin toimii vastoin sitoumustaan, liikkeeseenlaskija maksaa valtiolle täysimääräisesti sen, mitä se sitoumuksen vastaisella menettelyllään on maksanut tai suorittanut ylimpään johtoonsa kuuluvalle.

4 §

Liikkeeseenlaskijan on sitouduttava ylläpitämään kotitalouksien sekä pienten ja keski suurten yritysten rahoitushuoltoa. Liikkeeseenlaskijan pitää lisäksi sitoutua julkistamaan rahoitushuoltoa koskevia tietoja valtiovarainministeriön määräämällä tavalla.

5 §

Pääomallainan ehtoja voidaan muuttaa valtiovarainministeriön ja liikkeeseenlaskijan yhteisellä sopimuksella edellyttäen, että ehtojen muutos ei muuta pääomallainan luonnetta. Valtiovarainministeriön on ennen muutoksesta sopimista pyydettävä Finanssivalvonnan lausunto.

Jos luottolaitostoiminnasta annettua lakia tai muuta talletuspankkeihin sovellettavaa lakia muutetaan pääomallainaa tai siihen rinnastettavaa sijoitusta koskevilta osin, valtiolla ja pääomallainan liikkeeseenlaskijalla on oikeus vaatia pääomallainan ehtojen muuttamista vastaavasti.

6 §

Pääomallainaan liittyvät mahdolliset valtion ja liikkeeseenlaskijan väliset riidat ratkaistaan välimiesmenettelystä annetun lain (967/1992) mukaisesti.

7 §

Liikkeeseenlaskijan on ilmoitettava pääomallainan pääoman tai osan siitä takaisin lunastamisesta Valtiokonttorille viimeistään kaksi pankkipäivää ennen lunastusta.

Pääoman tai sen osan takaisinlunastus tapahtuu pääomallainasta annettuun todistukseen tehtävää kuittausta vastaan. Ilmoitukseen on liitettävä Finanssivalvonnan pääomallainan takaisinlunastamista koskeva lupa.

Liikkeeseenlaskijan on ilmoitettava Valtiokonttorille koron maksusta tai sen maksamatta jättämisestä viimeistään kunkin korkojakson päättymistä seuraavan tilinpäätöksen vahvistamispäivänä. Pääoman lunastushinta tai korko maksetaan Valtiokonttorin osoittamalle tilille.

8 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 2009 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2009.

Asetusta sovelletaan sen voimassaolon jälkeenkin sellaisen pääomallainan ehtoihin, joka on laskettu liikkeeseen asetuksen voimassa ollessa, kunnes liikkeeseenlaskija on lunastanut pääomallainan pääoman kokonaisuudessaan takaisin tai pääomallainaa muutoin on lakannut olemasta voimassa.